

بررسی هم‌دیدهای ایستگاه‌های آذربایجان شرقی

(مطالعه موردی: ایستگاه‌های تبریز، مراغه، ورزقان، بناب و ملکان از تاریخ ۱۷ تا ۱۹
آبان ۱۳۹۲)

فائزه کارگر*، کمال امیدوار^۲

۱- کارشناس ارشد آب و هواشناسی دانشگاه یزد

۲- استاد گروه جغرافیا دانشگاه یزد

چکیده

در این پژوهش سیستم‌های هم‌دید پنج ایستگاه آذربایجان شرقی (تبریز، مراغه، ورزقان، بناب و ملکان) از تاریخ ۱۷ تا ۱۹ آبان ۱۳۹۲ با استفاده از نقشه‌های فشار سطح دریا، ارتفاع ژئوپتانسیل تراز پانصد هکتوپاسکال، رودباد تراز سیصد هکتوپاسکال (مؤلفه باد مداری و نصف‌النهاری)، امگای سطح زمین از سایت NCEP/NCAR و نمودار اسکویوتی از سایت دانشگاه ایومینگ مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. همچنین از شاخص‌های ناپایداری SI، KI، T T I و شاخص PW استفاده به عمل آمد. شاخص‌های ناپایداری وجود سامانه‌های ناپایدار را نشان دادند. در نمودار اسکویوتی، سطح ۷۰۰ هکتوپاسکال خطوط دما و رطوبت به هم نزدیک شده و نشان دهنده ناپایداری هوا و وجود رطوبت در این روز و در این سطح است. وزش باد در سطوح بالای جو به صورت غربی و در سطوح پائین جو به صورت جنوب غربی بود. در تراز ۵۰۰ هکتوپاسکال ریزش هوای سرد از نواحی شمالی اروپا به درون این ناه و فعال‌تر شدن دامنه آن سبب فعال شدن سیستم کم فشار سودانی گردیده و عبور پرپند ۵۸۰ ژئوپتانسیل متر بر روی آذربایجان هوای این منطقه را تغذیه نموده، سبب ریزش گردید. در روز ۱۹ آبان هم این سامانه کم ارتفاع در این قسمت استقرار داشت و همین امر نشان دهنده حرکت کند این سیستم و فعال شدن سیستم کم فشار سودانی به صورت متوالی در ایران بوده است.

کلمات کلیدی: آب و هواشناسی هم‌دید، نقشه‌های سینوپتیک، بارش، استان آذربایجان شرقی.

مقدمه

مطالعه و پدیده‌های آب و هوایی روی نقشه‌های هوا مربوط به آب و هواشناسی هم‌دید است که فشار هوا از مهم‌ترین داده‌های درج شده روی این نقشه‌ها می‌باشد؛ چون تغییرات فشار سبب تغییر ویژگی‌های دیگر جو می‌شود. با بررسی متوالی نقشه‌های هوا می‌توان به بررسی الگوهای فشار پرداخت که این مطالعات در حیطه دانش آب و هواشناسی هم‌دید جای می‌گیرد (امیدوار، ۱۳۸۹، صص ۲۸ و ۲۹) که از جنگ جهانی دوم و به ویژه در دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ میلادی گسترش چشمگیری یافته است (امیدوار، ۱۳۸۹، صص ۲۲). روش کار در آب و هواشناسی هم‌دید به شرح زیر می‌باشد:

۱. سیستم هم‌دید حاکم بر منطقه را مشخص می‌کند.
۲. عناصر آب و هوایی هر سیستم هوایی را بر حسب درصد فراوانی و گاه بر حسب میانگین حساب می‌کنند.
۳. پیش‌بینی نزدیک یا دور بودن سیستم‌ها.
۴. تقسیم سال به دوره‌های استیلای سیستم‌های هم‌دید و تعیین شرایط آب و هوایی هر دوره (کاوایی و علیجانی، ۱۳۸۷، صص ۱۳ و ۱۴).